

СТ А Н О В И Щ Е

ОТ ПРОФ. Д-Р ТЕОДОРА ДИМИТРОВА, Д.М.

член на Научно жури съгласно Заповед № Р-109-429 от 20.12.2019 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна

Относно: Защита на дисертационен труд на тема *„Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област“* от **проф. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева, д.м.**, Ръководител на Катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“ на Медицински университет-Варна, за придобиване на научна степен *„Доктор на науки те“* в област на висшето образование *„7. Здравеопазване и спорт“*, професионално направление *„7.1. Медицина“*, по научната специалност *„Медицина на бедствените ситуации“*

Кандидатът - **проф. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева, д.м.** - е представил всички необходими за процедурата по конкурса документи, съгласно изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет - Варна.

Кратки биографични данни

Проф. д-р Христианна Романова завършва специалност „Медицина“ в Медицински университет-Варна през 1979 година. Професионалното ѝ развитие започва в Медицински университет гр. Варна, където през периода 1980-1990 г. развива академичната си кариера като заема последователно длъжностите асистент, старши асистент и главен асистент. През 1985 г. завършва специализацията си и придобива медицинската специалност „Медико-санитарна защита“ (приравнена на „Медицина на бедствените ситуации“). През 2006 година, след защита на дисертационен труд *„Бедствени ситуации във Варненски регион и възможни хигиенно-епидемиологични проблеми“*, кандидатът придобива образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Медицина на бедствените ситуации“. През 2008 година след конкурс ѝ е присъдена академичната длъжност „Доцент“, след което в периода 2008г. - 2017 г. оглавява УС по Медицина на бедствените. През 2017 г. поема ръководството на сформирания Катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“, която успешно развива и до момента. От 2018 г. е придобита академична длъжност „Професор“ в същата структура на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ Варна.

Като хабилитиран преподавател участва активно в преподаването на 8 дисциплини на студенти от различни специалности. В периода януари 2017 г. – януари 2019 г. е национален консултант по Медицина на бедствените ситуации. Ръководител е на трима специализанти и петима докторанти по МБС към МУ - Варна. Участвала е в 5 изследователски проекта и обучения по „Първа помощ“ и „Неконвекционални катаклизми и организация на медицинската помощ“.

Член е на научни и професионални организации, като Българското дружество по Медицина на катастрофите, Дружеството по Медицинска география, Съюз на учените - Варна, БЛС. Проф. Романова владее и използва активно в професионалната си и научноизследователска дейност руски, немски и английски езици.

Актуалност и значимост на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд обхваща изключително актуален и значим за страната медико-организационен и обществен-здравеопазен проблем. Актуалността се обуславя от устойчивите климатични тенденции за глобално затопляне на Земята атмосфера и от свързаните с това предизвикателства пред системата за организация на медицинската помощ при бедствия и по-конкретно – при наводнения. Налице е потенциал за реална практическа приложимост на резултатите.

Структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 225 стандартни страници, като е съдържанието е структурирано в следния вид:

Първа глава: Въведение

Втора глава: Цел, задачи и хипотези; материали и методи

Трета глава: Собствени проучвания: Модел за определяне на риска от наводнения в Р. България (и в частност във Варненска област).; Анализ и обобщаване на задачите и дейностите на институциите за защита на населението на национално, областно и общинско ниво; Изследване и систематизиране на здравните рискове от наводнения; Проучване и анализ на медицинската помощ при наводнения; Проучване на информираността и оценка на подготовката за защита при наводнения на чуждестранни и български граждани на възраст над 18 г.; Проучване на информираността и оценка на подготовката за защита при наводнения на чуждестранни граждани, временно пребиваващи в Р. България.; Проучване на информираността и оценка на подготовката на пълнолетни български граждани за защита при наводнения и съпоставяне с тези на чужденците.;

Четвърта глава: Изготвяне на стратегия за превенция и защита на населението при наводнения.; Въз основа на изследванията, анализите и оценките се извеждат препоръки от значение за оказване на ефективна помощ и подкрепа на населението при наводнения.

Пета глава: Заключение; общи изводи; приноси

Трудът е онагледен е с 9 таблици, 82 фигури, 5 снимки и 10 приложения. В библиографията са включени 289 литературни източника от които 116 на кирилица и 173 на латиница.

Цел, задачи, хипотези

Целта на настоящия труд е ясно и точно формулирана: „ да се проучи рискът от наводнения като основен проблем за населението в Р България (и в частност във Варненска област), информираността и подготовката на населението за правилно поведение по време и след наводнение и да се предложи превенция за намаляване на неблагоприятните последици за тяхното здравословно състояние и материално осигуряване“.

Изведени са седем основни задачи, логически последователни и обхващащи в пълнота поставения комплексен проблем. Изследвани са шест работни хипотези, които са ясно формулирани и съответстват на поставените задачи.

Материал, методи, инструментариум

Съответстващи на целта са проведените няколко собствени проучвания, прилагащи методи на теоретичния анализ, сравнителен анализ, методи за оценка на риска

от наводнения и социологическо проучване чрез анкетен метод на население от рисковите райони.

Резултати от собственото проучване

Резултатите от собственото проучване са изчерпателно представени в няколко части и са добре структурирани според поставените задачи. Ценен е анализът и обобщаването на задачите и дейностите на институциите за защитата на населението на национално, областно и общинско ниво. Проучване и анализ на медицинската помощ при наводнения, идентифицира медицинските нужди при наводнения във Варненска област и поставя оценката, че те могат да се овладеят със собствени сили и средства, поради ограниченият характер на щетите и пострадалите.

Достойнство на научната разработка е цялостното изследване и разкриване на състоянието на информираността и подготовката за защита при наводнения на чуждестранни и български граждани на възраст над 18 г., както и последващия го сравнителен анализ.

Оригинален принос е оценката знанията на двете проучвани групи като средни – за българи и добри за чужденци по отношение на ПМП с превръзки; слаба подготовка за евакуация и при двете проучвани групи имат, много ниска за информираността и на двете проучвани групи по отношение на плана за защита при наводнения.

Значима част от резултатите са насочени към разработването на обучителна стратегия за повишаване подготовката за защита на населението при бедствени ситуации (най-вече за наводнения):. Основни препоръки и предложения за намаляване риска от наводнения са отправени към МОН, към МТСП и др.

Изводи и приноси на дисертационния труд

Изводите са ясно формулирани, обобщават комплексния характер на изследвания проблем, като следват поставените изследователски задачи и логически произтичат от получените резултати.

Получените резултати от комплексното изследване на проблема, обхванат задълбочено и в пълнота, дават основание на дисертанта да предложи обучителна стратегия за повишаване подготовката за защита на населението при бедствени ситуации (най-вече за наводнения).

Проф Романова синтезира произтичащи от резултатите препоръки и предложения, най-ценни от които са:

Доказва се, че е необходимо по-широко информиране и подготовка на обществеността в Р България за риска от наводнения и задължително обучение на населението за правилни действия и оказване на първа медицинска помощ чрез съдействието на МОН, МТСП, МОСВ, БЧК, Общинското ръководство и ПБЗН.

Разработени са нагледни материали за повишаване информираността и знанията на населението по въпроси, касаещи наводненията:

- Общи препоръки за населението при риск от наводнения. Защита и правилно поведение в заливната зона. Указания за оказване на първа (долекарска) помощ на пострадали при наводнения.
- Повишаване информираността и знанията на населението по въпроси, касаещи наводненията.
- Здравни препоръки след наводнение. Основни опасности. Важни знания за всеки в заливната зона.
- Профилактични мерки в дома и офиса и др.

Напълно приемам всички посочени от автора приноси.

Публикации по темата на дисертационния труд

Във връзка с дисертацията са представени 12 пълнотекстови публикации, едно от които на английски език. Проф Романова е самостоятелен или първи автор на 4 от публикациите, свързани с дисертационния труд, което е допълнително доказателство за ангажираността на кандидата с изследвания проблем.

Оценка на автореферата

Авторефератът е изготвен според изискванията, много добре структуриран и отразява в пълнота съдържанието на дисертационния труд. Добре онагледен е с 5 фигури и 12 таблици.

Нямам критични бележки към представения труд.

Препоръката ми е насочена към стимулиране на автора да използва експертизата, опита и потенциала си за да предприеме необходимите стъпки и действия за реализиране на предложените в дисертацията препоръки, свързани с необходимостта от по-широко информиране и подготовка на обществеността в Р България за риска от наводнения и задължително обучение на населението за правилни действия и оказване на първа медицинска помощ чрез съдействието на МОН, МТСП, МОСВ, БЧК, Общинското ръководство и ПБЗН.

Личните ми впечатления от проф Романова я характеризират като организирана, самовзискателна, отговорна и коректна. Тя проявява качества на последователен и добросъвестен изследовател, който споделя натрупания опит и знания с колеги и студенти.

Заклучение

Представеният дисертационен труд представлява първо по рода си задълбочено и всеобхватно проучване на медико-организационните проблеми на наводненията в медицината на бедствените ситуации. Дисертацията напълно покрива изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет - Варна.

Високата оценка на всички достойнства на дисертационния труд ми дават основание да дам положително становище и убедено да предложа на Научното жури да гласува положително и присъди на проф. д-р Христианна Романова-Радева, д.м. научната степен **„Доктор на науките“** в област на висшето образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.1. Медицина“, по специалност „Медицина на бедствените ситуации“

20.01.2020 г.

Гр. Варна

Член на Научното жури:

/проф. д-р Теодора Димитрова, д.м./